

Рівненський державний

гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів здобувачів
вищої освіти

№ 4
2021

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 4

Рівне, 2021

УДК 159.9+316.6

Студентський дайджест. Збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти – Випуск 4. – Рівне: РДГУ, 2021. – 145 с.

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Виконавчі редактори:

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 12 від
29 грудня 2021 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

УДК 159.9

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ ШКІЛЬНОЇ ТРИВОЖНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**Свистун Вікторія, здобувач ОС “магістр”**

спеціальності 053 “Психологія”, 2 курсу, РДГУ

Керівник: Литвиненко С.А., доктор пед. наук., професор

Вступ дитини до школи пов’язаний із суттєвими змінами, які докорінним чином змінюють соціальну ситуацію її подальшого розвитку. Починається формування навчальної діяльності, яка стає основою психологічних новоутворень молодшого школяра. У дитини вибудовується емоційне ставлення до власної провідної діяльності, яке відзеркалюється у бажанні відповідати вимогам учителя та батьків щодо образу «гарного учня». Усе це викликає у молодшого школяра нові переживання, які, поєднуючись з невдачами, можуть набувати негативного забарвлення й зумовлювати тривогу.

Мета дослідження: полягає у вивченні особливостей психологічної корекції шкільної тривожності молодших школярів. Вона включає такі завдання роботи:

- 1) аналіз наукової та науково-методичної літератури з даної проблематики;
- 2) дослідження особливостей психологічної корекції шкільної тривожності молодших школярів;
- 3) обґрунтування ефективності застосування методик щодо психологічної корекції шкільної тривожності молодших школярів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Значним вкладом у педагогічну і психологічну науку є дослідження Г.М. Прихожан, С.Л. Рубінштейна, Г.С. Абрамової, Л.І. Божович, Н.А. Бастуна, О.Ю. Брель, Ф.Ю. Василюка, В.К. Вілюнаса, Л.М. Костіної, К.А. Тонконог та ін. Згідно Г.М. Прихожан, шкільна тривожність – це м’яка форма прояву емоційного неблагополуччя. У дитини вона виявляється у хвилюваннях, підвищеному занепокоєнні у навчальних ситуаціях, у процесі неузгодженого спілкування з однолітками тощо. Так, молодший школяр постійно відчуває власну неадекватність, неповноцінність, невпевнений у правильності своєї відповіді та власних рішень. І для педагогів, і для батьків помітна така поведінка дитини, хоча вони не завжди цьому надають відповідної значущості. Але, як емпірично доведено вченою, така поведінка дитини може стати показником початкового етапу неврозу, порушень її пізнавальної діяльності, породженням психологічних комплексів тощо. Саме такі життєві ситуації та наявність соціальних запитів від педагогів і батьків на поглиблене і детальне вивчення проблеми шкільної тривожності молодших школярів й необхідність розширення способів її подолання були покладені в основу нашого дослідження.[1]

Теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що існує високий рівень затребуваності щодо вивчення зазначеної проблеми. Різні зовнішні та внутрішні детермінанти появи, наслідки її проявів та можливі варіанти її профілактики й корекції розглядаються у працях Г.С. Абрамової, Л.І. Божович, Н.А. Бастуна, О.Ю. Брель, Ф.Ю. Василюка, В.К. Вілюнаса, Л.М. Костіної, Г.М. Прихожан, К.А. Тонконог та ін. [2]

Аналізуючи сутність поняття «тривожність» вчені виокремили різні її аспекти. Так, С.Л. Рубінштейн визначав тривожність як схильність людини переживати тривогу, вірніше, як емоційний стан, котрий виникає в ситуаціях невизначеної небезпеки і виявляється в очікуванні неконтрольованого розвитку подій. За науковими поглядами В.К. Вілюнаса, тривожність також є схильністю людини до переживання тривоги, яка характеризується низьким порогом виникнення реакцій гальмування. Г.М. Прихожан вносить у змістове навантаження тривожності переживання емоційного дискомфорту, передчуття небезпеки, прояви незадоволення. Е.Г. Ейдемільер обґрунтував тривожність як емоційно-негативний стан, що виникає в ситуаціях невизначеної небезпеки і проявляється в очікуванні негативного розвитку подальших подій. У психологічному словнику С.Ю. Головіна це

поняття визначається як стан цілеспрямованого підвищення сенсорної уваги і моторної напруги в ситуації можливої небезпеки з появою відповідної реакції страху [3].

У процесі вивчення питання тривожності дошкільників, молодших школярів та підлітків основна увага вчених була сконцентрована на таких її чинниках, як соціальна ситуація розвитку дитини, особливості її взаємостосунків з батьками та специфіка взаємодії вчителів з тривожною дитиною в процесі виконання нею різних видів діяльності Г.С. Абрамова, Г.В. Бурменська, І.А. Дідук, О.В. Новікова, А.В. Разумова, Г.М. Прихожан, Т.М. Титаренко, К.А. Тонконог.

Більшість дослідників доводять, що існує негативний вплив тривожності на зростаючу особистість. У нашому дослідженні ми дотримувались наукової позиції вчених, які розглядали тривогу як емоційне ставлення, а тривожність – як стійке особистісне утворення. Якщо тривога є епізодичним проявом стурбованості чи хвилювання, то тривожність це стійкий стан. При цьому незначний рівень тривожності, властивий багатьом людям, і є необхідною умовою успішної адаптації до оточуючого середовища. Разом з тим, наявність тривожності, як стійкого особистісного утворення, свідчить про існування порушень в особистісному розвитку, у діяльній та комунікативній сферах особистості [4]. З огляду на зазначене вище, завданням нашого дослідження є визначення причин виникнення тривожності молодшого школяра, оскільки без їх виявлення буде неможливо організувати адекватну психологічну допомогу та розробити і впровадити корекційну програму з подолання шкільної тривожності в учнів початкових класів.

Як відомо, наукові дослідження присвячені проблемі дитячої тривожності відображають специфіку її розвитку, починаючи з трирічного віку. При цьому, більшість вчених відмічають, що постійно збільшується кількість тривожних дітей, які вирізняються підвищеним занепокоєнням, невпевненістю, емоційною нестійкістю. [5] Австрійський психолог Г. Еберлейн висловив думку про те, що школа для багатьох дітей є стресогенним фактором. У деяких дітей вже на початку дня помітні ознаки втоми на обличчі, в них порушується активність, спостерігаються головні болі. Вже сама дорога до школи вимагає від учня підвищеної уваги. Впродовж дня мало виникає ситуацій, коли дитина може повністю відпочити.

Г.М. Прихожан відмічала, що досить високий рівень тривожності та зниження самооцінки характерні для дитини у період вступу до школи, зокрема, у перші місяці навчання. Це є чинником дезадаптації дитини до нових соціальних умов. Хоча, як підмічено вченою, в другій половині навчального року емоційне самопочуття молодших школярів та їх самооцінка стають більш-менш стабільними. [6]

Цікаві відомості були отримані в результаті лонгitudного дослідження страхів і тривоги у дітей від трьох до п'ятнадцяти років, проведеного О.І. Захаровим. Ним було встановлено, що найбільша міра страху молодших школярів була пов'язана з відвідуванням школи, зокрема, зі взаєминами з учителем. Варто підкреслити, що особливі психогенні реакції у дитини виникали із-за її запізнення та негативних оцінок за результати засвоєння навчальних завдань й поведінку. Для дітей цієї вікової категорії характерними виявилися також страхи біди, нещастя та магичні страхи.

Хоча до цього часу не існує чітко визначеної позиції науковців на причину виникнення тривожності, але більшість пов'язують її появу у дітей дошкільного і молодшого шкільного віку зі стосунками в системі «батьки – діти». Так, за результатами дослідження О.Ю. Брель доведено, що тривожність дітей зростає при умові, якщо батьки незадоволені власною роботою, житловими умовами чи матеріальним станом. Також причини складностей у шкільній адаптації можуть бути пов'язані з «умовним» ставленням батьків до шкільного життя й успіхів дитини. З одного боку, – це страх батьків за те, що дитину в школі можуть скривдити, а з іншого, – надмірна увага до її навчальної діяльності та завищенні очікування щодо успішності з чіткою демонстрацією неприйняття негативних оцінок.

У сім'ях із доброзичливими взаєминами, як виявила А.В. Разумова, діти менш тривожні, аніж у сім'ях, де часто доводиться спостерігати конфліктні ситуації. На думку вченої, навчальна тривожність починає формуватися ще в дошкільному віці. Цьому можуть

сприяти як стиль роботи вихователя, так і завищені вимоги до дитини та постійні порівняння її з іншими. У деяких сім'ях впродовж всього року, який передуює вступу до школи, у присутності дитини ведуться розмови про вибір "якісної" школи, "перспективного" вчителя. Така емоційна збудженість батьків неодмінно передається дітям. І поява тривоги у молодших школярів на початковому етапі навчання може бути певною формою їх відповідальності перед батьками за їхню турботу. Б.І. Кочубей і О.В. Новикова детермінанти шкільної тривожності вбачають у використанні вчителем ненормативних вимог, які принижують особистість учня та роблять його залежним від бажань і емоційних настроїв вчителя чи вихователя.

Висновки. Отже, причини тривожності у дітей молодшого шкільного віку пов'язані як з системою навчання в школі, конкретною ситуацією у класі, особистісними особливостями і професіоналізмом учителя, відносинами з батьками, так із індивідуальними особливостями самої дитини. Тривожний стан, що посилюється через реальні і уявні страхи, неминуче відбивається на психологічному і фізичному здоров'ї дітей. Важливо відзначити, що дослідження доводять взаємозв'язки страхів і тривог дітей молодшого шкільного віку та їхніх батьків.

Список використаних джерел

1. Абрамова Г.С. Возрастная психология / Г.С. Абрамова // Москва: Академ. проект, 2000. – 450 с.
2. Бастун Н. Індивідуальний підхід до учнів з високою тривожністю. Шестирічки в школі / Н. Бастун // Київ : ред. загальнопед. газ., 2004. – 345 с.
3. Костина Л.М. Игровая терапия с тревожными детьми/ Л.М. Костина // Москва: изд-во: Речь, 2000. – 234 с.
4. Разумова А.В. Адекватность образа ребенка у родителей с разными стилями семейного воспитания и личностными особенностями : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. – Москва, 2004.

УДК 159.922.1: 316.617.8- 055.2

ЕМОЦІЙНА НАПРАВЛЕНІСТЬ ЯК ЧИННИК МІЗОГІНІЇ

Семенченко Р.І., здобувач ОС «магістр»

спеціальності 053 «Психологія», 6 курс, РДГУ

Корчакова Н. В., доктор психол. наук, професор

Одним із важливих елементів гендерних досліджень є вивчення мізогінії – явища, що передбачає ненависть, зневагу, упереджене ставлення до жінок приниження їх прав тощо. Гендерно зумовлені стереотипи дають можливість ділити людей на вищий сорт і сорт нижчий, пронизуючи всі сфери життя і конструюючи складну мережу ієрархій, основою якої залишається думка, що жінки багато в чому або в усьому поступаються чоловікам. Такі погляди створюють основу для дискримінаційних настроїв за статевою ознакою і формують поле нерівних можливостей, сприяють розвитку гендерно зумовленого насилля в різних його проявах.

Мізогінія (англ. Misogyny, від грец. μισογυνία (misogunia), μῖσος (misos) – ненависть або зневага, грец. γυνή (gyné) – жінка) або женоненависництво, жононенависництво, жінконенависництво – ненависть, зневага, огида, упередженість до жінок чи дівчат. Поняття активно використовується в психоаналітичній літературі та є одним з ключових в теорії фемінізму й феміністичній науці [4]. За словами соціолога Аллана Дж. Джонсона, «мізогінія – це культурна ненависть до жінок, оскільки вони жінки». Джонсон стверджує, що мізогінія є центральною частиною сексистських упереджень та ідеології; і, як така, є важливою основою для утисків жінок у суспільствах, де переважають чоловіки [5, с. 3]. Мізогінія властива не тільки чоловікам. Існує поняття внутрішньої мізогінії, коли жінки підтримують зазначені стереотипи своїми думками або навіть поведінкою.

ЗМІСТ

БЕЛІЧЕНКО У. Арт-терапія як засіб корекції тривожності молодших школярів	3
БЕЛІЧЕНКО У. Арт-терапія як засіб корекції тривожності молодших школярів.....	7
БЫЛИНСКАЯ Е. Проявление синдрома эмоционального выгорания у медицинских работников	10
БОРТНИК М. Психологічні особливості проявів інфантилізму в підлітковому віці.....	14
ВЛАСНОВА А. Психологічні особливості подружніх стосунків із різним типом прихильності у різні вікові періоди	17
ВОЙТОВИЧ К. Психологічний аналіз розвитку креативності в молодшому шкільному віці.....	20
ВОЛОЩУК В. Особливості організації театральної діяльності у психолого-педагогічному просторі	22
ГАВРИЛЮК О., НАЗРЕЦЬ Л. Вплив вікових особливостей на мотивацію навчальної діяльності школярів	25
ГНІВОШЕВСЬКА А., КУЛАКОВ Р. Психологічні особливості комп'ютерної залежності у підлітковому віці	28
ГРИЦЮК К. Причини булінгу у підлітковому віці	32
ГУРАНЕЦЬ А. Особливості взаємозв'язку психологічного благополуччя та адаптації студентів-першокурсників до навчання у ЗВО.....	34
ДАВИДЮК В., ХОМИЧ І. Роль спілкування у формуванні особистості	37
ДВОРАК Д., КУЛАКОВА Л. Психологічна профілактика боулінгу серед молодших школярів.....	39
ДЕМ'ЯНЮК В., КУЛАКОВА Л. Сепарація як феномен міжособистісних стосунків.....	43
ДЗЬОБА Ю. Теоретичний аналіз понять «одnodітні» та «багатодітна» родини	46
ДОЛЯ Т. Психологічні особливості проявів прокрастинації у дорослому віці	50
КЛИМЧУК І., КУЛАКОВА Л. Психологічний стрес сучасної молоді: чинники та особистісні детермінанти	53
ЛЕВЧЕНЯ В., НАЗРЕЦЬ Л. Пізнавальний інтерес як мотив навчально-пізнавальної діяльності школярів	56
МАРКОВА І. Емпіричне дослідження ціннісних орієнтацій у підлітковому віці.....	59
МИСАН Я. Основні підходи до розвитку творчої діяльності у сучасній педагогічній і психологічній науці	62
МИХАЙЛОВА Т. Емпіричне дослідження особливостей поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях	65
МИХАЛЮК Ю. Референтна група однолітків як фактор прояву конфліктності в юнацькому віці	69
НОВОСАД Т. Проблема комунікативної компетентності майбутніх фахівців.....	72
ОЛЕКСІЙЧУК Д. Особливості ціннісної сфери підлітків	75
ОСТАПУК О. Вплив емоцій на успішність студентів	78

ПАВЛОВА Р., КУЛАКОВА Л. Вплив соціальних мереж на зміст ціннісних орієнтацій у підлітковому віці	81
ПАВЛЮК І., БЕРЕЗЮК Т. Психологічна допомога особистості методами арт-терапії	84
ПАЗДНІКОВА С. Психологічні чинники дезадаптації дітей молодшого шкільного віку.....	89
ПИЛИПЧУК І. Основні підходи до розуміння соціально-психологічної адаптації у сучасній психологічній науці	90
ПОЛЮХОВИЧ Т., БЕРЕЗЮК Т. Емоційний інтелект як складова професійної успішності майбутніх фахівців	93
ПОЛЯК К. Інноваційні підходи до управління сучасним загальноосвітнім навчально-виховним закладом	96
САВА О., КОРЧАКОВА Н. Пути формирования национального самосознания (Зарубежный опыт).....	97
САВЧУК В. Особливості самопрезентації студентів.....	99
САКОВСЬКА О. Особливості психологічного дослідження тривожності підлітків ...	102
САМЧУК І. Особливості корекції тривожності у ранньому юнацькому віці	104
СВИСТУН В. Особливості психологічної корекції шкільної тривожності молодших школярів	108
СЕМЕНЧЕНКО Р., КОРЧАКОВА Н. Емоційна направленість як чинник мізогінії	110
СОСОНЮК О., СОЗОНЮК О. Індивідуальні особливості регуляції і саморегуляції поведінки підлітка	112
ТАРАРОВА А. Сучасні підходи до організації навчально-виховного процесу в інклюзивному класі	115
ТИШИНСЬКА Я., ЮРЧУК О. Особливості використання спортивного танцю в процесі розвитку рухової активності дітей старшого дошкільного віку	117
ТРАЧИК М. Теоретичне та експериментальне вивчення експериментальне вивчення особливостей ігрової діяльності дітей на етапі вікових криз	119
ХОМА О., БЕРЕЗЮК Т. Психологічні підходи до вивчення феномену академічної прокрастинації у студентському віці.....	122
ЧИЧУК Ю. Вплив взаємостосунків із батьками на особистісний розвиток дитини ...	125
ЧОРНОУС Я., НАЗАРЕЦЬ Л.М. Психологічні умови впливу на формування пізнавального інтересу школярів.....	127
ШЕВЧУК О. Особливості психологічного дослідження самоствавлення підлітків ...	130
ШПРАХА Л., КУЛАКОВА Л. Психологічні умови впливу на формування пізнавального інтересу школярів	132
ЮЩУК А. Особливості міжособистісних стосунків у юнацькому віці	135
ЯКИМЕЦЬ М., КУЛАКОВА Л. Чинники психологічного благополуччя особистості.	137
ЛОНГІНОВА О., КОРЧАКОВА Н. Феномен співзалежності в аб'юзивних стосунках	141